

ЮРИДИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ЖУРНАЛ

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ
ФАХОВЕ ВИДАННЯ

www.lsej.org.ua

6' 2021

**Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 6, 2021

**На підставі Наказу Міністерства освіти та науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1)
журнал внесений до переліку фахових видань категорії «Б» у галузі юридичних наук
(081 – Право, 262 – Правоохоронна діяльність, 293 – Міжнародне право)**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)**

**Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.**

**Запорізький національний університет
Запоріжжя 2021**

Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Коломосць Тетяна Олександрівна – доктор юридичних наук, професор

Заступник головного редактора:

Бондар Олександр Григорович – доктор юридичних наук, професор

Відповідальний секретар:

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Батюк Олег Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент;

Биргеу Михайло Михайлович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Молдова);

Болокан Інна Вікторівна – доктор юридичних наук, доцент;

Верлос Наталя Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент;

Войцех Войтила – доктор гуманітарних наук у галузі філософії (Республіка Польща);

Волошина Владлена Костянтинівна – кандидат юридичних наук, доцент;

Галіцина Наталя Вікторівна – доктор юридичних наук, доцент;

Демидова Ірина Андріївна – кандидат юридичних наук, доцент (Республіка Білорусь);

Діхтієвський Петро Васильович – доктор юридичних наук, професор;

Дугенець Олександр Сергійович – доктор юридичних наук, професор (Російська Федерація);

Дудоров Олександр Олексійович – доктор юридичних наук, професор;

Ібрагімов Соліджон Ібрагімович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Таджикистан);

Колпаков Валерій Костянтинович – доктор юридичних наук, професор;

Курінний Євген Володимирович – доктор юридичних наук, професор;

Кушнір Сергій Миколайович – доктор юридичних наук, професор;

Сильченко Микола Володимирович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Білорусь);

Смирнов Максим Іванович – кандидат юридичних наук, доцент;

Стеценко Семен Григорович – доктор юридичних наук, професор;

Тернушак Михайло Михайлович – доктор юридичних наук;

Уільям Дж. Уоткінс – доктор юридичних наук (США);

Федчишин Дмитро Володимирович – кандидат юридичних наук;

Шарая Анна Анатоліївна – кандидат юридичних наук.

*Рекомендовано до опублікування вченою радою
Запорізького національного університету,
протокол № 11 від 23.06.2021 р.*

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА;
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Геєць І.В. МІСЦЕ ПРИНЦИПІВ ПРАВА В СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ПРАВА.....	10
Дашковська О.Р., Романова В.А., Шуляка Я.В. ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	13
Салієнко О.О. ТЕОРІЯ ПОДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: ВИТОКИ ЇЇ ЗАРОДЖЕННЯ.....	16
Сергієнко Н.А. НОРМИ ПРАВА, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ, У СИСТЕМІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....	20
Серих О.В. ПРИЧИНИ Й УМОВИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКТРИНАЛЬНОЇ ДЕЛІКТОЛОГІЇ.....	25
Соколенко Т.С. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІННЯ ВНУТРІШНІМ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ.....	29

РОЗДІЛ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Бзова Л.Г. ЗАРУБІЖНА КОНСТИТУЦІЙНА ПРАКТИКА ЯК ОСНОВА РІШЕНЬ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ.....	32
Майданик О.О. УЧАСТЬ НАРОДУ В ЗАКОНОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ.....	35
Нікітенко Л.О., Бочкарьов О.О. ІНСТИТУТ ПРЕФЕКТА ТА РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ.....	39

РОЗДІЛ 3

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС;
СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Гринько С.Д. ВПЛИВ ЗВИЧАЇВ НА РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН.....	42
Данилець Л.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ДОКАЗУВАННЯ ФАКТУ ЗЛОВЖИВАННЯ ЦИВІЛЬНИМИ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ.....	45
Достдар Р.М. РЕЦЕПЦІЯ ПРИНЦИПУ КОГНАТСЬКОГО СПОРІДНЕННЯ У СПАДКОВОМУ ПРАВІ.....	48
Дяченко С.В., Корнійчук С.Л. САМОПРЕДСТАВНИЦТВО ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: СУДОВА ПРАКТИКА.....	52
Кінаш Д.В. ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН БІОБАНКІНГУ ТА ДОНОРСТВА СТОВБУРОВИХ КЛІТИН.....	56
Линчак В.П., Дяченко С.В. СВІДОК ЯК СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	60
Менська О.А. ВІДМОВА ВІД ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК ПІДСТАВА ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НИХ.....	64
Павлюк Н.М. ДОКТРИНА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....	68
Поливач Є.Ю. ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ АВТОРСЬКИМИ ПРАВАМИ НА КОМП'ЮТЕРНІ ПРОГРАМИ В ЛІЦЕНЗІЙНИХ ДОГОВОРАХ.....	72
Рассказова В.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ У ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ ПРИПИНЕНІ ВІДСТУПНИМ.....	76
Романська І.В. СПІВВІДНОШЕННЯ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ КАТЕГОРІЙ «РЕСТИТУЦІЯ» Й «КОНДИКЦІЯ».....	79

Соболев В.П. ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....	82
Spiesivtsev D.S. WHO SHOULD BEAR THE MATERIAL RESPONSIBILITY FOR DAMAGE OR DESTRUCTION OF IMMOVABLE PROPERTY DURING ARMED CONFLICT? LESSONS FROM SYRIA FOR EUROPE.....	85

РОЗДІЛ 4

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Островець А.М. СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ПРАЦІ В РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ.....	89
Швець Н.М., Баранова Л.О., Товстик А.О. СТРАЙК ЯК СПОСІБ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ МІЖ РОБОТОДАВЦЕМ І ПРАЦІВНИКАМИ.....	91

РОЗДІЛ 5

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Мороз Г.В. МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ЕКОЛОГО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ ЕКОЛОГІЧНО ВАЖЛИВИХ РІШЕНЬ.....	95
Оверковська Т.К. ПРАВОВІ ЗАСАДИ БЕЗПЕЧНОСТІ КОРМІВ.....	99
Правдюк А.Л. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ ВІДКРИТТЯ РИНКУ ЗЕМЛІ.....	103

РОЗДІЛ 6

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Брояков С.В., Наугольникова К.М. СПЕЦИФІКА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ПОСТІЙНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.....	106
Вдовічен В.А. АКСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УРЯДУВАННІ.....	109
Глушенко Н.В., Зінченко Г.С. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПЕРЕМІЩЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН ПОЗА МИТНИМ КОНТРОЛЕМ.....	112
Гордєєв В.В., Паскар А.Л. КОЛІЗІЙНІСТЬ НОВЕЛ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ЗАФІКСОВАНІ В АВТОМАТИЧНОМУ РЕЖИМІ.....	115
Горовий С.С., Пряміцин В.Ю. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	120
Гресько В.І. ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ.....	123
Дмитрук І.М. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПОНЯТТЯ «ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ».....	128
Доценко О.С. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ.....	131
Куляша М.В. МЕЖІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СВОБОДУ ДУМКИ І СЛОВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ.....	135
Миколаєць А.П. ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ІСТОТНИХ ОЗНАК ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЯК ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДСЬКОСТІ.....	139
Міхровська М.С. ЦИФРОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ВІД ОЦИФРОВУВАННЯ ДО ЦИФРОВОГО УРЯДУВАННЯ.....	142
Недоступ К.К. ЩОДО ЗМІСТУ ЗАКОНОДАВЧО ЗАКРІПЛЕНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПОДАТКОВИЙ АГЕНТ».....	145

Теленик С.С., Смичок Є.М. ПРАВОВА ПРИРОДА АНАЛІТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЕПАРТАМЕНТУ ПОДАТКОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ДПС УКРАЇНИ.....	148
Шестак Л.В., Волковська А.А. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІСКАЦІЇ ЯК ВИДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ.....	151

РОЗДІЛ 7 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Кузнецов В.В. УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ.....	154
Лугіна Н.А., Білько І.П. ПІДСТАВИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: М'ЯКЕ ПРАВО ТА ШЛЯХ ДО СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ.....	158
Толкач А.М. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ.....	163
Хороновський О.І. ДЕТЕРМІНАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ НА ШКОДУ ЕКОНОМІЧНИМ ІНТЕРЕСАМ ДЕРЖАВИ».....	167

РОЗДІЛ 8 КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Бабчинська Т.В. ПРАВОВА ПРИРОДА ЗАХИСТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ.....	171
Динту В.А., Дикий О.В. МІСЦЕ «ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» В ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОМУ АПАРАТІ КРИМІНАЛІСТИКИ.....	176
Перцова-Тодорова Л.М. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО ПРОКУРОРА ЯК ГАРАНТІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ.....	179
Федорів О.М. КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЕРЖАВИ ЗА СТ. 2 КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД.....	183
Хлистік М.А., Озеруга О.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ.....	188

РОЗДІЛ 9 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Левчук О.В., Левчук В.Д. ЄВРОАТЛАНТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	192
Пашковська Л.І. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ТРІУМІВ СУДНА ДО ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖІВ.....	196
Півторак Г.Ф. КОНВЕНЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МОРСЬКОГО РИБАЛЬСТВА.....	201

РЕЦЕНЗІЇ

Мота А.Ф. РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ МІХЕСВА МИКОЛИ ВОЛОДИМИРОВИЧА «КОНФЛІКТНІ ТА НЕКОНФЛІКТНІ ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ».....	205
Соболь Є.Ю. РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Д.Ю.Н., ПРОФ. СУХОНОСА ВІКТОРА ВОЛОДИМИРОВИЧА, Д.Ю.Н., ДОЦ. ГАРУСТА ЮРІЯ ВІТАЛІЙОВИЧА ТА К.Ю.Н. МИРГОРОД-КАРПОВОЇ ВАЛЕРІЇ ВАЛЕРІЇВНИ «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СИСТЕМОЮ УКРАЇНИ: КОНЦЕПЦІЯ НОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ»	207

CONTENTS

SECTION 1

THEORY AND HISTORY OF THE LAW AND THE STATE; HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL DOCTRINES

Heiets I.V. THE PLACE OF PRINCIPLES OF LAW IN THE SYSTEM OF SOURCES OF LAW.....	10
Dashkovska O.R., Romanova V.A., Shuliaka Ya.V. GENDER-FORMED VIOLENCE: GENERAL THEORETICAL CHARACTERISTICS.....	13
Saliienko O.O. THEORY OF SEPARATION OF STATE POWER: THE BEGINNING OF ITS ORIGIN.....	16
Serhiienko N.A. LEGAL NORM, WHICH REGULATE THE ORGANIZATION AND FUNCTIONING COMPULSORY EXECUTION OF DECISION IN UKRAINE, IN THE SYSTEM OF LEGISLATION OF UKRAINE.....	20
Sierykh O.V. CAUSES AND CONDITIONS OF OFFENSES AS A SUBJECT OF DOCTRINAL DELICTOLOGY RESEARCH.....	25
Sokolenko T.S. DEFINITION AND MEANING OF THE MAIN PRICIPLES OF INTERNAL GOVERNMENT DEBT MANAGEMENT.....	29

SECTION 2

CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW

Bzova L.H. FOREIGN CONSTITUTIONAL PRACTICE AS A BASIS FOR DECISIONS OF THE CONSTITUTIONAL COURT.....	32
Maidannyk O.O. PEOPLE'S PARTICIPATION IN LEGISLATIVE ACTIVITY: ISSUES OF THEORY AND PRACTICE.....	35
Nikitenko L.O., Bochkarov O.O. INSTITUTE OF PREFECT AND DECENTRALIZATION OF POWER REFORM.....	39

SECTION 3

CIVIL LAW AND CIVIL PROCESS; FAMILY LAW; INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Hrynko S.D. INFLUENCE OF LEGAL CUSTOMS ON THE REGULATION OF FAMILY LAW RELATIONS...	42
Danylets L.V. PROBLEM ISSUES OF DEFINITION OF THE CONCEPT AND PROOF OF THE FACT OF ABUSE OF CIVIL PROCEDURAL RIGHTS.....	45
Dostdar R.M. RECEPTION OF THE PRINCIPLE OF COGNATE KINSHIP IN INHERITANCE LAW.....	48
Diachenko S.V., Korniiichuk S.L. SELF-REPRESENTATION OF A LEGAL ENTITY IN CIVIL PROCEDURE: JUDICIAL PRACTICE.....	52
Kinash D.V. GROUNDS FOR CIVIL LEGAL BIOBANKING RELATIONS AND STEM CELL DONATION...	56
Lynchak V.P., Diachenko S.V. WITNESS AS A SUBJECT OF CIVIL PROCEDURAL LEGAL RELATIONS...	60
Menska O.A. WAIVER OF OWNERSHIP OF MONUMENTS OF CULTURAL HERITAGE AS A BASIS FOR TERMINATION OF OWNERSHIP RIGHTS TO THEM.....	64
Pavliuk N.M. DOCTRINE OF CIVIL LAW AS A THEORETICAL BASIS OF MODERNIZATION OF CIVIL LEGISLATION OF UKRAINE.....	68
Polyvach Ye.Yu. PECULIARITIES OF COPYRIGHT DISPOSAL ON COMPUTER PROGRAMS IN LICENSE AGREEMENTS.....	72
Rasskazova V.V. FEATURES OF THE LEGAL STATUS OF PARTIES OF OBLIGATIONS THAT MAY BE TERMINATED BY A RETREAT.....	76
Romanska I.V. CORRELATION AND DISTINCTION OF CATEGORIES "RESTITUTION" AND "CONDICTIO".....	79

Soboliev V.P. MARRIAGE AGREEMENT: FOREIGN EXPERIENCE AND PROSPECTS OF ITS BORROWING INTO THE LEGISLATION OF UKRAINE.....	82
Spiesivtsev D.S. WHO SHOULD BEAR THE MATERIAL RESPONSIBILITY FOR DAMAGE OR DESTRUCTION OF IMMOVABLE PROPERTY DURING ARMED CONFLICT? LESSONS FROM SYRIA FOR EUROPE.....	85

SECTION 4 LABOUR LAW; SOCIAL SECURITY LAW

Ostroverkh A.M. COOPERATION OF UKRAINE WITH THE INTERNATIONAL LABOR ORGANIZATION, IN THE IMPLEMENTATION OF GENDER EQUALITY.....	89
Shvets N.M., Baranova L.O., Tovstyk A.O. STRIKE AS A WAY TO RESOLVE CONFLICTS BETWEEN EMPLOYER AND EMPLOYEES.....	91

SECTION 5 LAND LAW; AGRARIAN LAW; ENVIRONMENTAL LAW; NATURAL RESOURCE LAW

Moroz H.V. MECHANISMS OF THE INTERACTION BETWEEN THE SUBJECTS OF ENVIRONMENTAL LEGAL RELATIONS IN THE DECISION-MAKING PROCESS WITH REGARD TO AN ENVIRONMENTAL IMPACT.....	95
Overkovska T.K. LEGAL PRINCIPLES OF FEED SAFETY.....	99
Pravdiuk A.L. LEGAL STATUS OF AGRICULTURAL LANDS IN THE CONDITIONS OF LAND MARKET OPENING.....	103

SECTION 6 ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCIAL LAW; INFORMATION LAW

Broiakov S.V., Nauholnykova K.M. SPECIFICS OF REGULATORY REGULATION OF THE INSTITUTE OF PERMANENT REPRESENTATION IN TAX LEGISLATION.....	106
Vdovichen V.A. AXIOLOGICAL ASPECTS OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY IN PUBLIC GOVERNANCE.....	109
Hlushchenko N.V., Zinchenko H.S. FEATURES OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR MOVING ITEMS ACROSS THE CUSTOMS BORDER OUTSIDE CUSTOMS CONTROL.....	112
Hordieiev V.V., Paskar A.L. COLLISION OF THE CASE PROCEEDING NOVELS OF ADMINISTRATIVE OFFENSES IN THE SECTOR OF TRAFFIC SAFETY RECORDED AUTOMATICALLY.....	115
Horovyi S.S., Priamitsyn V.Yu. CURRENT ISSUES OF LEGAL SECURITY OF CYBER SECURITY OF UKRAINE.....	120
Гресько В.І., аспірантка кафедри адміністративного. CONCEPTS AND ELEMENTS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF HEALTHCARE IN UKRAINE.....	123
Dmytruk I.M. INTERNATIONAL LEGAL ASPECT OF THE CONCEPT OF “DECENTRALIZATION”.....	128
Dotsenko O.S. METHODOLOGY OF RESEARCH OF THE ADMINISTRATIVE-LEGAL MECHANISM OF PROVIDING COUNTERACTION TO ORGANIZED CRIME.....	131
Kuliasha M.V. LIMITS OF EXERCISE OF THE RIGHT TO FREEDOM OF THOUGHT AND SPEECH: NATIONAL CONTEXT.....	135
Mykolaiets A.P. TO THE DEFINITION OF THE CONCEPT AND ESSENTIAL FEATURES OF PUBLIC CONTROL AS A FORM OF INTERACTION OF THE STATE AND PUBLICITY.....	139
Mikhrovska M.S. DIGITAL TERMINOLOGY IN PUBLIC ADMINISTRATION: FROM DIGITIZATION TO DIGITAL GOVERNANCE.....	142

Nedostup K.K. ABOUT THE CONCEPT OF LEGAL IMPLEMENTATION OF DEFINITION OF “TAX AGENT”.....	145
Telenyk S.S., Smychok Ye.M. LEGAL NATURE OF ANALYTICAL MATERIALS OF THE DEPARTMENT OF TAX INVESTIGATIONS OF THE STS OF UKRAINE.....	148
Shestak L.V., Volkovska A.A. PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF APPLICATION OF CONFISCATION AS A TYPE OF ADMINISTRATIVE PENALTY.....	151

SECTION 7

CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; PENAL LAW

Kuznetsov V.V. IMPROVEMENT OF REGULATORY AND LEGAL SUPPORT OF PREVENTIVE FUNCTION AT THE DEPARTMENT OF THE STATE PROTECTION OF UKRAINE.....	154
Luhina N.A., Bilko I.P. GROUNDS FOR CRIMINALIZING OF DOMESTIC VIOLENCE: SOFT LAW AND THE WAY TO THE ISTANBUL CONVENTION.....	158
Tolkach A.M. INTERNATIONAL EXPERIENCE OF CRIMINAL AND LEGAL COMBATING ORGANIZED CRIME.....	163
Khoronovskiy O.I. DETERMINATION OF THE CONCEPT OF “TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME TO THE DETRIMENT OF THE ECONOMIC INTERESTS OF THE STATE”.....	167

SECTION 8

CRIMINAL PROCESS AND FORENSIC SCIENCE; FORENSIC EXAMINATION; OPERATIVELY-SEARCH ACTIVITY

Babchynska T.V. LEGAL NATURE OF PROTECTION IN UKRAINIAN CRIMINAL PROCEEDINGS.....	171
Dyntu V.A., Dykyi O.V. THE PLACE OF “CRIMINAL ACTIVITY” IN THE CONCEPTUAL-CATEGORIAL APPARATUS OF CRIMINALISTICS.....	176
Pertsova-Todorova L.M. PROCEDURAL GUIDANCE OF THE PROSECUTOR AS A GUARANTEE OF ENSURING THE RIGHTS AND LEGAL INTERESTS OF THE PERSON DURING THE SEARCH.....	179
Fedoriv O.M. CRIMINAL PROCEDURAL ENSURING OF PROCEDURAL OBLIGATIONS OF THE STATE UNDER ART. 2 OF CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS.....	183
Khlystik M.A., Ozeruha O.V. PROBLEM ISSUES OF DETERMINING THE LEGAL STATUS OF PRIVATE DETECTIVES IN UKRAINE.....	188

SECTION 9

INTERNATIONAL LAW

Levchuk O.V., Levchuk V.D. UKRAINE EURO-ATLANTIC PROSPECTS AT THE PRESENT STAGE.....	192
Pashkovska L.I. LEGAL ASPECTS OF PREPARATION OF THE SHIP'S HOLDS FOR THE CARRIAGE OF CARGO.....	196
Pivtorak H.F. CONVENTIONAL REGULATION OF MARINE FISHERIES.....	201

REVIEWS

Mota A.F. REVIEW OF THE MONOGRAPH BY MIKHEIEV MYKOLA VOLODYMYROVYCH “CONFLICT AND NON-CONFLICT PROCEEDINGS IN ADMINISTRATIVE PROCESS”.....	205
Sobol Ye.Yu. REVIEW OF THE MONOGRAPH OF DOCTOR OF LAWS, PROF. SUKHONOS VIKTOR VOLODYMYROVYCH, DOCTOR OF LAW, ASSOC. GARUSTA YURIY VITALIYOVYCH AND CANDIDATE OF JURISPRUDENCE MYRHOROD-KARPOVA VALERIYA VALERIIVNA «STATE MANAGEMENT OF THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE: THE CONCEPT OF A NEW INNOVATIVE MODEL».....	207

ПІДСТАВИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: М'ЯКЕ ПРАВО ТА ШЛЯХ ДО СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

GROUND FOR CRIMINALIZING OF DOMESTIC VIOLENCE: SOFT LAW AND THE WAY TO THE ISTANBUL CONVENTION

Лугіна Н.А., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Університет державної фіскальної служби України

Білько І.П., аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Університет державної фіскальної служби України

З часу доповнення Особливої частини КК України статтею 126-1 «Домашнє насильство» пройшло трохи більше трьох років – невеликий строк для життя кримінально-правової норми. Ці зміни значно активізували наукові пошуки в Україні, предметом яких є кримінально-правові відносини, що виникають при вчиненні домашнього насильства. Деякі з авторів назвали цю новелу революційною, дехто не звернув значної уваги на вказане питання, уваги, яка конче необхідна цьому новому явищу – наявності в українській правовій системі кримінально-правової норми, що виступає проти домашнього насильства. Так чи інакше, наукова дискусія розпочалась, і починати її слід з міжнародно-правового аспекту, адже поява нової кримінально-правової норми пов'язана саме з міжнародним правом. Простеживши історію розвитку міжнародно-правових норм у цій сфері, можна сказати, що норми м'якого права (soft law) значно переважають у кількості норми, що носять більш обов'язковий характер для учасників міжнародного права. Тому у цій статті обґрунтовано важливість дослідження актів м'якого права в контексті встановлення в кримінальному законодавстві України відповідальності за домашнє насильство.

Також здійснено аналіз основних актів м'якого права на світовому рівні, серед яких Загальна декларація прав людини від 10.12.1948, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966, Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984, Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989, Віденська декларація та Програма дій від 25.06.1993, а також Декларація ООН про викорінення насильства щодо жінок від 20.12.1993.

Проаналізовано низку міжнародно-правових актів рекомендаційного характеру на європейському рівні, серед яких Рекомендація № R (85) 4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про насильство в сім'ї», Рекомендація № Rec (2002) 5 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про захист жінок від насильства», Резолюція № 1512 (2006) ПАРЄ «Парламентарі об'єдналися для протидії домашньому насильству щодо жінок», Рекомендація № 1837 (2008) ПАРЄ «Боротьба з насильством щодо жінок: на шляху до прийняття конвенції Ради Європи».

Всі вищезгадані акти були вивчені у цій статті на предмет протидії домашньому насильству до прийняття Стамбульської конвенції – основоположного міжнародно-правового документа. Було узагальнено зв'язки цих документів, а також вплив на подальший розвиток міжнародно-правового регулювання у цій сфері, яке стало підґрунтям для доповнення Особливої частини КК України статтею під назвою «Домашнє насильство».

Ключові слова: кримінальне право, криміналізація, домашнє насильство, кримінальна відповідальність, м'яке право, міжнародне право, міжнародний акт, Стамбульська конвенція.

A little more than three years have passed since the supplementing of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine with Article 126-1 "Domestic Violence" – a short period for the life of a criminal law provision. These changes have significantly intensified scientific research in Ukraine, the subject of which is criminal law relations arising from the committing of domestic violence. Some of the authors called this novel revolutionary, some have not paid much attention to this issue, attention, which is absolutely necessary for this new phenomenon – the presence in the Ukrainian legal system of the criminal law provision, which opposes domestic violence. One way or another, the scientific debate has begun and should begin with the international legal aspect, because the emergence of the new criminal law provision is related to international law. Following the history of the development of international law in this area, we could say that the rules of soft law significantly outnumber the rules that are more binding on actors of international law. Therefore, this article substantiates the importance of the study of soft law acts in the context of establishing criminal responsibility for domestic violence in the criminal legislation of Ukraine.

The analysis of the main acts of soft law at the global level has been also carried out, including the Universal Declaration of Human Rights dated as of December 10, 1948, International Covenant on Civil and Political Rights dated as of December 16, 1966, International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights dated as of December 16, 1966, UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women dated as of December 18, 1979, Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment dated as of December 10, 1984, UN Convention on the Rights of the Child dated as of November 20, 1989, Vienna Declaration and Programme of Action dated as of June 25, 1993, as well as the UN Declaration on the Elimination of Violence against Women dated as of December 20, 1993.

A number of international legal acts of a recommendatory nature at the European level have been analyzed, including the Recommendation R (85) 4 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member states on violence in the family, Recommendation Rec (2002) 5 of the Committee of Ministers to member states of the Council of Europe on the protection of women against violence, PACE Resolution 1512 (2006) "Parliaments united in combating domestic violence against women", PACE Recommendation 1837 (2008) "Combating violence against women: towards a Council of Europe convention".

All of the above acts have been examined in this article in the context of combating domestic violence before the adoption of the Istanbul Convention, a fundamental international legal instrument. The links between these documents have been summarized, as well as the impact on the further development of international legal regulation in this area, which has become the basis for supplementing the Special Part of the Criminal Code of Ukraine with the article entitled "Domestic Violence".

Key words: criminal law, criminalization, criminal liability, domestic violence, soft law, international law, international act, Istanbul Convention.

Постановка проблеми. Законом України № 2227-VIII від 06.12.2017 року «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» Особливу час-

тину Кримінального кодексу України (далі – КК України) було доповнено новою статтею 126-1, за якою було встановлено кримінальну відповідальність за домашнє насильство. Поштовхом до криміналізації цього діяння в українському кримінальному законі є належне виконання міжнародних зобов'язань Україною в рамках

Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (далі – Стамбульська конвенція), яка була підписана Україною 07.11.2011 та прийнята, враховуючи Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколи до неї, Європейську соціальну хартію, Конвенцію Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, а також Конвенцію Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства.

Таким чином, для цілісного розуміння підстав встановлення кримінальної відповідальності за домашнє насильство в Україні існує потреба у визначенні міжнародно-правових актів м'якого права (soft law), з урахуванням яких була в подальшому прийнята Стамбульська конвенція. Незважаючи на слабкий вплив на регулювання правових відносин, акти м'якого права відіграють важливу роль для відстеження еволюції правової свідомості щодо того чи іншого правового явища на світовій арені. Іншими словами, якщо доповнення Особливої частини КК України статтею «Домашнє насильство» пов'язане із виконанням міжнародно-правових зобов'язань, саме в їх системності акти м'якого права дозволяють досліднику поринути у глибинні засади та причини прийняття цієї кримінально-правової норми в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародно-правовому аспекту встановлення кримінальної відповідальності за домашнє насильство в національних правових системах присвятили свої праці такі вчені, як А.А. Васильєв, О.О. Дудоров, Б. Маєрсфелд, М.І. Хавронюк, К.В. Юртаєва та інші. Міжнародний досвід запобігання домашньому насильству був предметом досліджень низки авторів, серед яких А.О. Галай, В.О. Галай, В.В. Муранова, Г.О. Христова та інші.

Метою статті є аналіз основних міжнародно-правових актів на світовому та європейському рівнях щодо протидії домашньому насильству до прийняття Стамбульської конвенції на предмет витоків та підстав встановлення кримінальної відповідальності за домашнє насильство в КК України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно для міжнародного права ті чи інші міжнародно-правові проблеми висвітлюються або у декларативних документах (м'яке право), або у документах, що містять прямі зобов'язання учасників міжнародного права. Домашнє насильство також не є винятком в цьому сенсі. «Тіні» та праобрази цієї проблеми можна відстежити у перших фундаментальних документах на міжнародному рівні, що стосуються прав людини.

Так, вже у першому реченні Преамбули до Загальної декларації прав людини від 10.12.1948 (далі – Загальна декларація) відзначено, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру. Крім того, Преамбулою зафіксовано, що народи Об'єднаних Націй підтвердили в Статуті ООН свою віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особи і в рівноправність чоловіків і жінок.

У статтях Загальної декларації встановлено, що:

1) всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства [1, с. 1];

2) ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання [1, с. 5]. Аналогічне положення міститься у статті 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16.12.1966 (далі – Пакт про громадянські права), який ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.1973;

3) сім'я є природним і основним осередком суспільства і має право на захист з боку суспільства та держави [1, с. 16]. Таке положення у повному обсязі відображено у частині першій статті 23 Пакту про громадянські права;

4) материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу [1, с. 25].

Поряд із цим у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 (далі – Пакт про економічні права), який ратифіковано тим же Указом Української РСР, що й Пакт про громадянські права, встановлено, що сім'я, яка є природним і основним осередком суспільства, повинні надаватися якнайширша охорона і допомога [2, с. 10].

Враховуючи значення внеску жінок у добробут сім'ї та у розвиток суспільства, соціальне значення материнства та ролі обох батьків у сім'ї та у вихованні дітей і усвідомлюючи, що роль жінки у продовженні роду не повинна бути причиною дискримінації, оскільки виховання дітей вимагає спільної відповідальності чоловіків і жінок та всього суспільства в цілому, було прийнято Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 (далі – Конвенція проти дискримінації жінок), яка ратифікована Президіумом Верховної Ради СРСР 19.12.1980 [3].

Одним із своєрідних поштовхів до актуалізації проблеми фізичного насильства стало прийняття Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 (далі – Конвенція проти катувань), яку ратифіковано із застереженнями (котрі в подальшому були зняті Законом України № 234-XIV від 05.11.1998) Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 3484-XI від 26.01.1987. У цій Конвенції термін «катування» означає будь-яку дію, якою будь-якій особі навмисне заподіюється сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або третю особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди [4, с. 1].

Важливим етапом на шляху усвідомлення проблеми домашнього насильства було проведення Всесвітньої конференції з прав людини з 14 по 25 червня 1993 року у Відні (далі – Всесвітня конференція), результатом якої було прийняття Віденської декларації та Програми дій від 25.06.1993 (далі – Віденська декларація). У Преамбулі до цих документів зазначено, що вони приймаються, у тому числі, відчувуючи глибоке занепокоєння з приводу різних форм дискримінації та насильства, яким продовжують піддаватися жінки у всьому світі [5].

Віденська декларація встановила, що:

– права людини жінок і дівчаток є невід'ємною, складовою і неподільною частиною загальних прав людини. Повна та рівна участь жінок у політичному, громадському, економічному, суспільному та культурному житті на національному, регіональному та міжнародному рівнях, а також ліквідація всіх форм дискримінації за ознакою статі є першочерговими цілями міжнародної спільноти;

– насильство за ознакою статі та всі форми сексуального домагання і експлуатації, включаючи ті з них, які є наслідком культурних забобів і незаконної міжнародної торгівлі жінками, несумісні з гідністю та цінністю людської особистості та повинні бути викорінені. Цього можна досягти шляхом прийняття правових заходів і через національні дії та міжнародне співробітництво в таких сферах як економічний і соціальний розвиток, освіта, безпечне материнство та охорона здоров'я, а також соціальна підтримка;

– права людини жінок повинні складати невід'ємну частину діяльності ООН в сфері прав людини, включаючи сприяння дотриманню всіх договорів про права людини, що відносяться до жінок;

– Всесвітня конференція з прав людини наполегливо закликає уряди, установи, міжурядові та неурядові організації активізувати свої зусилля по захисту та заохоченню прав жінок і дівчаток [5].

Крім того, у Віденській декларації окремо зазначено, що Всесвітня конференція з прав людини підкреслює важливість роботи щодо ліквідації насильства щодо жінок у суспільному та приватному житті, ліквідації всіх форм сексуальних посягань, експлуатації та незаконної торгівлі жінками, ліквідації дискримінації за ознакою статі при здійсненні правосуддя, недопущення будь-яких колізій, які можуть виникнути між правами жінок; щодо усунення згубних наслідків, пов'язаних з певною традиційною або вкоріненою в звичаях практикою, забобонами, зумовленими культурою та з релігійним екстремізмом. Всесвітня конференція з прав людини, таким чином, закликала Генеральну Асамблею прийняти проект декларації про насильство по відношенню до жінок і настійно закликає держави боротися проти насильства по відношенню до жінок відповідно до її положень [5].

Саме враховуючи положення вище згаданих Загальної декларації прав людини, Пакту про громадянські права, Пакту про економічні права, Конвенції проти дискримінації жінок, Конвенції проти катувань та на виконання Віденської декларації була прийнята Декларація ООН про викорінення насильства щодо жінок від 20.12.1993. Цією Декларацією Генеральна асамблея ООН підтвердила, що насильство щодо до жінок є порушенням прав людини і основних свобод жінок, а також перешкоджає або не дозволяє їм користуватися цими правами і свободами. Була також висловлена стурбованість нездатністю вже протягом тривалого часу забезпечити захист і заохочення таких прав і свобод у випадках застосування насильства щодо до жінок [6].

Декларація надала визначення поняття «насильство щодо жінок», яке означає будь-який акт насильства, здійснений на підставі статевої ознаки, який заподіює або може заподіяти фізичний, статевий чи психологічний збиток або страждання жінкам, а також загрози скоєння таких актів, примус або довільне позбавлення волі в суспільному чи особистому житті [6, с. 1]. За цією Декларацією держави повинні невідкладно приступити до здійсненню усіма належними засобами політики викорінення насильства щодо до жінок і в цих цілях повинні зокрема:

- приділяти належну увагу питанням попередження та розслідування актів насильства по відношенню до жінок і покарання за них відповідно до національного законодавства, незалежно від того, чи вчинені такі акти державою або приватними особами;

- розробити в рамках внутрішнього законодавства кримінальні, цивільні, трудові та адміністративні санкції для покарання за правопорушення і відшкодування шкоди, заподіяної жінкам, які зазнали актам насильства; жінкам, які піддалися актам насильства, повинен бути забезпечений доступ до механізмів здійснення правосуддя і, відповідно до національного законодавства, до справедливих і ефективних засобів правового захисту в зв'язку із заподіяною ним шкодою [6, с. 4].

На рівні Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок (далі – Комітет ООН) було прийнято низку рекомендацій, у яких вказано, що гендерно-обумовлене насильство впливає на жінок упродовж всього їхнього життя, і, відповідно, на жінок, перелік яких є у цьому документі, у тому числі дівчат. Це насильство має декілька форм, у тому числі дії чи бездіяльність, які можуть спричинити чи призвести до смерті, фізичної, статевої, психологічної чи економічної шкоди, страждань жінок, загрози таких дій, домагань, примусу та незаконного позбавлення волі. Гендерно-обумовлене насильство над жінками знаходиться під впливом і часто загострюється через культурні, економічні, ідеологічні, технологічні, політичні, релігійні, соціальні

та екологічні фактори, про що свідчить, зокрема, в контексті переміщення, міграції, посилення глобалізації економічної діяльності, у тому числі глобальні ланцюги постачань, видобувна та офшорна промисловість, мілітаризація, іноземна окупація, збройні конфлікти, насильницький екстремізм та тероризм. На гендерно-обумовлене насильство також впливають політичні, економічні та соціальні кризи, громадянські заворушення, надзвичайні ситуації гуманітарного характеру, стихійні лиха, знищення чи скорочення природних ресурсів. Шкідливі практики та злочини проти прав жінок правозахисників, політиків, активістів чи журналістів є також формами гендерного насильства щодо жінок, які постраждали від таких культурних, ідеологічних та політичних чинників [7, с. 266].

Комітет ООН рекомендує забезпечити, щоб всі види гендерно-обумовленого насильства над жінками у всіх сферах, які являють собою порушення їх фізичної, сексуальної чи психологічної цілісності, негайно криміналізувалися та запроваджувалися або посилювалися правові санкції, відповідні тяжкості злочину, а також засоби цивільно-правового захисту [7, с. 271].

Беручи до уваги те, що потерпілим домашнього насильства за чинним КК України (стаття 126-1) є у тому числі дитина, тобто особа, що не досягла 18-річного віку, важливим для міжнародно-правових підстав встановлення кримінальної відповідальності за це діяння є існування міжнародно-правових норм щодо захисту саме дитини.

Фундаментальним документом міжнародного права у цій сфері є Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 (далі – Конвенція про права дитини), яку ратифіковано Постановою Верховної Ради Української РСР № 789-ХІІ від 27.02.1991. Держави-учасниці Конвенції в Преамбулі висловили впевненість в тому, що сім'ї як основному осередку суспільства і природному середовищу для зростання і благополуччя всіх її членів і особливо дітей мають бути надані необхідні захист і сприяння, з тим щоб вона могла повністю покласти на себе зобов'язання в рамках суспільства. Вони також визнали, що дитині для повного і гармонійного розвитку її особи необхідно зростати в сімейному оточенні, в атмосфері щастя, любові і розуміння [8].

Положення Конвенції про права дитини чітко встановили, що держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і освітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалої та брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину. Такі заходи захисту, у випадку необхідності, включають ефективні процедури для розроблення соціальних програм з метою надання необхідної підтримки дитині й особам, які турбуються про неї, а також здійснення інших форм запобігання, виявлення, повідомлення, передачі на розгляд, розслідування, лікування та інших заходів у зв'язку з випадками жорстокого поводження з дитиною, зазначеними вище, а також, у випадку необхідності, для порушення початку судової процедури [8, ст. 19].

Крім того, держави-учасниці Конвенції про права дитини захищають дитину від усіх форм експлуатації, що завдають шкоди будь-якому аспекту добробуту дитини [8, с. 36].

Стосовно домашнього насильства на європейському рівні було прийнято низку документів рекомендаційного характеру, до яких зокрема відноситься Рекомендація № R (85) 4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про насильство в сім'ї», яка з метою запобігання насильства в сім'ї рекомендує урядам державам-членів Ради Європи:

- робити кроки задля гарантування того, щоб у випадках насильства в сім'ї було швидко вжито відповід-

них заходів, принаймні тимчасових, для захисту жертви та запобігання подібним інцидентам;

- вжити заходів, які у випадку конфлікту між подружжям гарантуватимуть захист дітей від будь-якого насильства, до якого може призвести конфлікт, що може серйозно зашкодити розвитку особистості дитини;

- вжити необхідних заходів для гарантування того, щоб інтересам жертви не завдавалась шкода внаслідок застосування громадських, адміністративних та каральних заходів, усвідомлюючи, що останні можуть використовуватись тільки у крайньому випадку [9].

Рекомендацією № Rec (2002) 5 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про захист жінок від насильства» держави-члени закликають зокрема зробити все необхідне для того, щоб будь-який акт насильства, зокрема, фізичного або сексуального, вчинений щодо особи, розглядався кримінальним законодавством як посягання на свободу цієї особи, його фізичну, психологічну та / або сексуальну цілісність, а не тільки як замах на її честь та моральність [10].

Окрім того, відповідно до вищезгаданої Рекомендації гарантія жінкам права на захист від насильства, незалежно від його характеру, входить в обов'язки держав і має стати першочерговим завданням їхньої національної політики. Відповідно до цього, держави не можуть у подальшому посилаючись на існуючі звичаї, традиції, або релігійні приписи, з метою ухилення від цього зобов'язання [10].

У Резолюції № 1512 (2006) Парламентської Асамблеї Ради Європи (далі – ПАРЄ) «Парламентарі об'єдналися для протидії домашньому насильству щодо жінок» вказано, що ПАРЄ висловлює жаль про що спостерігається в Європі зростання домашнього насильства по відношенню до жінок; ця проблема зачіпає кожну державу-члена Ради Європи та призводить до серйозних порушень прав людини [11].

Цією Резолюцією ПАРЄ закликала національні парламенти держав-членів Ради Європи і парламенти, які мають статус спостерігачів при ПАРЄ, зокрема:

- 1) організувати громадське обговорення та парламентські дебати для засудження домашнього насильства, а також провести парламентські слухання для вивчення і оцінки ефективності законодавства та інших заходів, що стосуються насильства в сім'ї;

- 2) прийняти відповідні законодавчі акти, виділити бюджетні кошти і розробити національні плани з тим, щоб покінчити з домашнім насильством по відношенню до жінок, у тому числі там, де такі заходи ще відсутні [11].

У 2008 році ПАРЄ прийняла ще дві Резолюції стосовно домашнього насильства № 1635 та Рекомендацію № 1847.

Пунктом 6.2 Резолюції № 1635 (2008) ПАРЄ рекомендує національним парламентам країнам Ради Європи продовжити реалізацію та нагляд за застосуванням шести найважливіших заходів визначених Асамблеєю в пункті 6.6 Резолюції № 1582 (2007), розглядаючи їх в якості мінімальних стандартів, серед яких введення кримінального покарання за домашнє насильство по відношенню до жінок, включаючи зґвалтування в шлюбі та розгляд насильства між (колишніми) партнерами як обтяжуючу обставину [12].

Саме у Рекомендації № 1847 (2008) ПАРЄ закликає розробити та прийняти конвенцію проти домашнього насильства. Така конвенція повинна:

- охоплювати гендерний вимір та враховувати особливий характер насильства на гендерній основі;

- охоплювати найбільш тяжкі і поширені форми насильства по відношенню до жінок, зокрема, домашнє насильство по відношенню до жінок;

- включати положення, що вимагають від держав прийняття всіх необхідних заходів щодо захисту жертв,

а також щодо запобігання та припинення актів насильства по відношенню до жінок;

- передбачати створення незалежного механізму моніторингу, здатного контролювати ефективно застосування конвенції [13].

Кульмінацією пошуків на європейському рівні міжнародно-правових зобов'язань щодо встановлення кримінальної відповідальності за домашнє насильство, захисту жертв, та запобігання домашньому насильству на національному рівні є відкриття для підписання 11.05.2011 Стамбульської конвенції. Як було вказано вище, ця Конвенція підписана Україною 07.11.2011, однак ще не ратифікована.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз міжнародно-правових документів щодо протидії домашньому насильству дає підстави стверджувати таке.

1. Левову частину міжнародного права щодо проблеми домашнього насильства становлять норми м'якого права (soft law). До початку актуалізації проблеми домашнього насильства – до 80–90-х років XX століття – міжнародно-правові норми вже мали достатньо заборон та принципів, які в подальшому лягли в основу сучасної парадигми запобігання домашньому насильству. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 містять основоположні юридичні принципи, що саме сім'я має бути під особливою охороною держави, а також те, що ніхто не має зазнавати, такого, що принижує його гідність, поводження.

2. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 та Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 додали поштовху щодо пошуків шляхів захисту жертв від особливого виду насильства – домашнього насильства. Прийняття першої з цих конвенцій сприяло утвердженню ідеї рівності чоловіків та жінок, яка сама по собі вимагає захисту жінок у тому числі від усіх проявів насильства з боку чоловіків. Друга конвенція виокремила поняття «катування» та надала, таким чином, простір для наступного виокремлення поняття «домашнього насильства».

3. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 актуалізувала зокрема проблему насильства щодо дітей у тому числі у сім'ї, а також закликала до розробки ряду заходів на законодавчому, адміністративному рівнях щодо захисту дітей від будь-яких проявів насильства.

4. Усвідомлення масштабів проблеми, поєднане із занепокоєнням світової спільноти темою насильства, жертвами якого є жінки, вилились у Віденську декларацію та Програму дій від 25.06.1993, а також у Декларацію ООН про викорінення насильства щодо жінок від 20.12.1993. Саме в останньому документі надано визначення поняттю «насильство щодо жінок».

5. У Європі стосовно насильства щодо жінок було прийнято ряд важливих документів здебільшого рекомендаційного характеру, серед яких зокрема Рекомендація № R (85) 4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про насильство в сім'ї», Рекомендація № Rec (2002) 5 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про захист жінок від насильства», Резолюція № 1512 (2006) ПАРЄ «Парламентарі об'єдналися для протидії домашньому насильству щодо жінок», Резолюції № 1635 (2008) та Рекомендації № 1837 (2008) ПАРЄ «Боротьба з насильством щодо жінок: на шляху до прийняття конвенції Ради Європи». Прийняття саме цих документів є серцевиною підготовчого етапу до прийняття Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна декларація прав людини (рос/укр). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 12.06.2021).
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення: 12.06.2021).
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (укр/рос). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення: 13.06.2021).
4. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення: 13.06.2021).
5. Віденська декларація та Програма дій URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_504#Text (дата звернення: 13.06.2021).
6. Декларація про викорінювання насилля щодо жінок URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_506#Text (дата звернення: 13.06.2021).
7. CEDAW. Загальні рекомендації, ухвалені Комітетом ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок. №1-37. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації. URL : <https://land.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/Загальні-рекомендації-Комітету-ООН.pdf> (дата звернення: 19.06.2021).
8. Конвенція про права дитини. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 19.06.2021).
9. Рекомендація № R (85) 4 Комітету міністрів державам-членам «Про насильство в сім'ї» *. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_264#Text (дата звернення: 19.06.2021).
10. Recommandation Rec (2002)5 du Comité des Ministres aux Etats membres sur la protection des femmes contre la violence. URL : <https://rm.coe.int/16805e2614> (дата звернення: 20.06.2021).
11. Resolution 1512 (2006). Parliaments united in combating domestic violence against women. Parliamentary Assembly. URL : <https://pace.coe.int/pdf/30d5aba5b3adf05a34924871b165229620cdf8b426151a9762cca733c9055f28/resolution%201512.pdf> (дата звернення: 20.06.2021).
12. Resolution 1635 (2008). Combating violence against women: towards a Council of Europe convention. Parliamentary Assembly. URL : <https://pace.coe.int/pdf/b68082d64ebd213e1080f99c4053cb619cb375714af0d65f84241be54e6aa66e/resolution%201635.pdf> (дата звернення: 20.06.2021).
13. Recommendation 1847 (2008). Combating violence against women: towards a Council of Europe convention Parliamentary Assembly. URL : <https://pace.coe.int/pdf/24d1d53f76edba6a731b8056555e58f7a8122c3bcb54b26359a6d605b36e23f/recommendation%201847.pdf> (дата звернення: 20.06.2021).

**Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 6, 2021

**Запорізький національний університет
Запоріжжя 2021**